

Streamlining Greenport Venlo: verbinden partijen en belangen voor nieuwe economische regionale ontwikkeling

WAARDE TOEVOEGEN AAN HET GEBIED

Greenports, zoals in Venlo, kunnen in potentie uitgroeien tot een integraal duurzaamheidsconcept. Dit kan bereikt worden door toepassing van ruimtelijke ontwikkelingspolitiek, in plaats van de traditionele, verkokerde, ruimtelijke ordening. Belangrijk hierbij zijn lerende netwerken die ondernemers, overheden en het gebied ('de omgeving'), verbinden met onderwijs en onderzoek. Dit stimuleert innovaties in de regio. Uitgangspunt hierbij is 'quality of life': de regio duurzaam ontwikkelen.

EEN OPEN, DYNAMISCH NETWERK.....

Het TransForumproject 'Streamlining Greenport Venlo' droeg bij aan gezamenlijke gebiedsontwikkeling in de vorm van een open, dynamisch netwerk als alternatief voor een meer dirigistische beleidsorganisatie. De kernvraag is hoe je een lerend netwerk van alle betrokkenen organiseert, dat in al zijn complexiteit resultaatgericht werkt aan de ontwikkeling van een regio die zich positioneert en onderscheidt op duurzame ontwikkeling. Dit vereist de ontwikkeling en toepassing van nieuwe vormen van regiomanagement, kennismangement, branding en communicatie.

.....VERANKERD IN EEN ORGANISATIE DIE DE GREENPORT TOT WAARDE BRENGT

Dankzij het gerealiseerde netwerk is een omgeving gecreëerd waardoor nieuwe businesscases konden ontstaan, doordat ondernemers uit verschillende sectoren elkaar vonden, doordat ondernemers en overheden effectiever gingen samenwerken, doordat kennisinstellingen zich langjarig verbonden aan het gebied en doordat het gebied zich door gezamenlijke branding en communicatie sterk op de kaart zette. Voorbeelden daarvan zijn een nieuwe opleiding door Fontys Hogeschool, de realisatie van de InnovaToren, een gezamenlijke website en regionale TV- uitzendingen en de *Cradle-to-Cradle*-ontwikkeling van het bedrijventerrein 'Klavertje Vier'. Het netwerk is nu verankerd in een netwerkbestuur en een 'Greenporthuis' waar medewerkers vanuit ondernemers, overheden en kennisinstellingen zijn gedetacheerd. Noord Limburg wordt een voorbeeld van voedselproductie in een hoog verstedelijkt gebied. Andere greenports kunnen hiervan leren.

**"Samen leggen we nieuwe
verbindingen."**

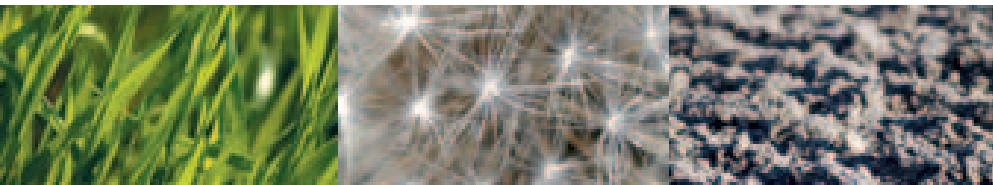
Hubert Bruls,
burgemeester Venlo

Projectpartners:

Fontys Hogescholen, Gemeente Venlo, KnowHouse, Provincie Limburg, Regionale ondernemers, TransForum, VU Amsterdam en Wageningen UR. Daarnaast zijn vele partijen in de regio en daarbuiten betrokken.

Projectleider:

Margreeth Laurentzen (KnowHouse)

Dairy Adventure: duurzame schaalvergroting in de melkveehouderij

DE OMGEVING VOOR MELKVEEHOUDERS VERANDERT

De Europese melkquota zullen rond 2015 verdwijnen. Melkveehouders zoeken naar manieren om hun bedrijf onder die omstandigheden voort te zetten. Eén van die strategieën is schaalvergroting. Tegelijkertijd nemen de maatschappelijke eisen aan de melkveehouderij toe: consequenties voor landschap, dierenwelzijn en milieu bepalen de maatschappelijke acceptatie van schaalvergroting. In dit project ontwerpen veehouders, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties bedrijfssystemen voor grootschalige, duurzame, veehouderij.

NIEUWE KENNISONTWIKKELING

In de eerste fase van het project stond kennisontwikkeling centraal. Via het kennisnetwerk 'Courage' werd bijgedragen aan de ontwikkeling van koevriendelijke stalsystemen. Melkveehouders en onderzoekers hebben samen met dierenwelzijnexperts grensverleggende ontwerpen gemaakt voor een diervriendelijker, duurzamer melkveebedrijf. In Lochem is een voorbeeldplan gemaakt hoe schaalvergroting ingepast kan worden in een kleinschalig coulisselandschap. Ondernemers in Groningen zijn ondersteund in het proces naar een geschikte locatie voor een 1000-koeienbedrijf. Samen met vakblad 'Veeteelt' is een boek gemaakt over anders groeien met feiten, filosofieën, voorbeelden en maatschappelijke columns. De nieuwe kennis uit de eerste fase is gebruikt om in de tweede fase ondernemers te ondersteunen bij de ontwikkeling van een businessplan.

EEN BUSINESSPLAN VOOR KOE-LANDERIJ EN VOER-LANDERIJ

Er wordt een '3P-businessplan' gemaakt voor een grootschalig melkveebedrijf in ZO Drenthe. Het businessplan gaat in op de *people-, planet- én profitaspecten* van het bedrijf, de 'Koe-Landerij'. Het plan is ontwikkeld door een team van ondernemers, onderzoekers en adviseurs en de provinciale en gemeentelijke overheid. De ondernemers communiceren intensief met de omgeving en willen met hun bedrijf betekenis hebben voor hun omgeving. In de Koe-Landerij zullen de koeien in koppels van zestig dieren in diervriendelijke vrijloopstallen met een bodem van organisch materiaal worden gehouden.

De melkveehouderij de Koe-Landerij wordt verbonden met akkerbouwers en andere veehouders via een gezamenlijk voer- en mestcentrum, de 'Voer-Landerij'. Zo ontstaat een regionaal grondgebonden landbouwsysteem onder de naam 'Agro-Landerij'. Dat levert duurzaamheidswinst op door de teelt van voer en afzet van mest dicht bij het bedrijf. Winst op gebied van energie (transport) en mineralen (geen/minder import), maar ook op gebied van samenleving (meer samenhang).

**"Wij willen een duurzaam,
economisch perspectief voor de
melkveehouderij ontwikkelen,
met maatschappelijk draagvlak."**

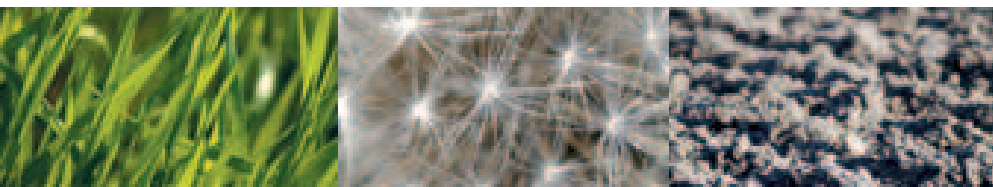
Gebroeders Wilms,
melkveehouders

Projectpartners:

Wageningen UR (Livestock Research, LEI, Alterra en PPO), ROM3D, Dierenbescherming, Universiteit Utrecht, NAM-Drenthe, Provincie Drenthe, Gemeente Emmen, Leader, gebroeders Wilms. In de eerste fase ook Courage, Provincie Groningen.

Projectleider:

Paul Galama (Wageningen-UR, Livestock research)

Vitale coalities en integrale concepten voor nieuwe markten en duurzame gebiedsontwikkeling in Limburg

NIEUWE ECONOMISCHE ACTIVITEITEN

In Zuid en Midden Limburg is de landbouw aan het verdwijnen. In het Zuid Limburgse Heuvelland als gevolg van de productieomstandigheden (zoals het reliëf) en in Midden Limburg als gevolg van de toenemende verstedelijkingsdruk. Beide regio's worden geconfronteerd met krimp en vergrijzing. Waar de landbouw verdwijnt, dreigt de teloorgang van het bijbehorend landschap. Nieuwe economische activiteiten zoals toerisme, horeca, zorg en gezondheid, kunnen het typische Limburgse landschap in stand houden. Benutting van deze kansen is essentieel voor verdere economische ontwikkeling van Limburg.

DE STEDELIJKE MARKT VERANTWOORDELIJK MAKEN VOOR DE GROENE RUIMTE

Benutting van die kansen lukt alleen als spelers in het gebied met elkaar samenwerken. Daarom ontwikkelden in de eerste fase ('Nieuwe markten en Vitale coalities Heuvelland') ondernemers, overheid en kennisinstellingen nieuwe product-marktcombinaties die drager van het landschap worden. Dit kreeg een vervolg in de tweede fase met de ontwikkeling van concepten voor nieuwe woon-zorggemeenschappen: *Integrated Communities*, die verbonden zijn met en verantwoordelijkheid nemen voor het landschap. In de derde fase wordt het concept van woon-zorggemeenschappen uitgebreid met leisure, landbouw en andere economische activiteiten. Het innovatieve van het project is dat verbindingen worden gelegd tussen nieuwe spelers, zoals banken, particuliere investeerders, zorgorganisaties. In het project nemen projectontwikkelaars de verantwoordelijkheid voor de integrale ontwikkeling van het landelijk gebied. Zo neemt het 'Rood' verantwoordelijkheid voor het 'Groen'.

STREEKPRODUCTEN, HERSTELARRANGEMENTEN EN INTEGRATED COMMUNITIES

De eerste fase resulteerde in vijf verschillende nieuwe markten, onder andere:

- Helende Hellingen, met herstelarrangementen na operaties in het Maaslandziekenhuis (Orbis) in hotels zoals Château St. Gerlach en de Heuvelland Hotels, zie www.helendehellingen.nl.
- Volle Smaken resulterend in MosaeGusto, een ondergrondse markt van streekproducten in Maastricht.
- Goddelijk Leven: ontwikkelen van woningen in cultureel erfgoed voor medioren en senioren.

Het samen optrekken van provincie en gemeenten met ondernemers, zorg- en kennisinstellingen versterkte de behoefte om gezamenlijk de regio op de kaart te gaan zetten. Dit resulteerde in een voorstel waaruit Regio Branding Zuid-Limburg ('de Maastricht Region') is ontstaan. In fase twee zijn verschillende concepten ontwikkeld voor woon- en zorggemeenschappen voor het landelijke en randstedelijke gebied in Zuid Limburg. Een regionaal beeldverhaal voor St. Jansgeleen schetst hoe het gebied rondom de Geleensbeek herontwikkeld kan worden met behoud van cultuurhistorisch erfgoed, het actief betrekken van streekproducenten en bestaande zorginstellingen. In fase drie ontwikkelen publieke en private partijen een integrale visie en scenario's voor het Land van Thorn voor drie aaneensluitende locaties (Centrum Thorn, de Groeskamp en Haven Wessems). Het plan verbindt de 'stedelijke' behoefte op het gebied van zorg, wonen, leisure en recreatie met landbouw en landschap in het gebied. Kapitaalkrachtige, initiatiefrijke ondernemers en gemeente ontwikkelen businesscases die bijdragen aan de leefbaarheid van de woonomgeving en het landschap van Midden Limburg.

“Bij de ontwikkeling van regionale plannen is de uitdaging om 'stakeholders' (belanghebbenden) te veranderen in 'shareholders' (aandeelhouders die investeren).”

Herman Vrehan,
gebiedsontwikkelaar

Projectpartners:

Fase 1: Camille Oostwegel Chateau Hotels, Heuvelland Hotels, Heuvelland gemeentes, Hogeschool Zuyd, Orbis medisch en zorgconcern, Thermae 2000, Achmea, LIOF/Provincie Limburg, Universiteiten van Tilburg / Telos, Maastricht en Wageningen / Alterra, TransForum en ProYact.

Fase 2: Hogeschool Zuyd, Orbis medisch en zorgconcern, Rabobank, RO-groep, TransForum, Universiteiten van Tilburg, Maastricht en Wageningen, Hogeschool Zuyd, Crossmint en ProYact.

Fase 3: ADDVentures/Gelissen Groep, Dekker en Kamp, Imagro, Rabobank, Grouwels Vastgoed, Proteion Thuis, Universiteiten van Tilburg en Wageningen/Alterra, Urban Unlimited, Heusschen Copier, Huis van de Sport, Gemeente Maasgouw en GebiedsOntwikkeling Midden-Limburg, TransForum en ProYact.

Projectleiders:

fase 3: Herman Vrehan, (ADDVentures)

fase 1, 2 en 3: Gwen Silanoe (ProYact)

Speciaal onderwijs op de boerderij: een experiment van speciaal onderwijs en zorg voor kinderen van 2 tot 20 jaar

DE AGRARISCHE SECTOR HELPT STEDELIJKE PROBLEMEN OPLOSSEN

Veel kinderen met leer- en gedragsmoeilijkheden hebben het moeilijk op de kinderopvang, op de lagere school en in het vervolgonderwijs. Schoolbesturen in Amsterdam en Zaanstad willen hen helpen, samen met Jeugdzorg en Jeugdgezondheidszorg. Boerderijen kunnen een leeromgeving bieden waar kinderen en jongeren effectiever leren en nieuwe competenties ontwikkelen. Zo kunnen agrarische bedrijven in de omgeving van deze steden nieuwe (economische) waarde creëren. En zo verbinden we stad en land duurzaam met elkaar.

EEN NIEUW ONDERWIJS-ZORGAANBOD REALISEREN OP DE BOERDERIJ

Er zijn vaste samenwerkingsverbanden gerealiseerd tussen onderwijs- en zorgorganisaties en boerderijen. Boerderijen uit de regio Amsterdam-Zaanstad bieden een nieuwe ontwikkelomgeving aan kinderen met leer- en gedragsmoeilijkheden. Kinderen uit medisch kinderdagverblijven en speciaal basis- en voortgezet onderwijs gaan een eigen traject volgen in de natuurlijke omgeving van de boerderij. Jongeren vanaf 16 jaar krijgen een arbeidsmarkttoeleidingstraject aangeboden. Voor TransForum is het van belang om te achterhalen wat de meest effectieve organisatievormen zijn en welke ondersteuningsstructuur en deskundigheid hierbij nodig zijn. Door uitwisseling en publicaties willen wij anderen enthousiast maken.

EEN BRUIKBAAR VOORBEELD VOOR ANDERE REGIO'S

Het project levert uitgewerkte en in de praktijk getoetste programma's voor vijf doelgroepen op. De programma's zullen bruikbaar zijn voor scholen en agrarische bedrijven in andere regio's. Daarmee dragen wij bij aan nieuwe economische en sociale verbanden in stedelijke gebieden. Overheid en opleidingsinstellingen zijn betrokken bij de verankering in bestaande structuren van deze vorm van onderwijs.

De vijf gerealiseerde pilots zijn:

- ateliers voor Speciaal Bijzonder Onderwijs
- Time-outprogramma voor scholieren
- klaslokaal op de boerderij voor Voortgezet Speciaal Onderwijs
- medische kind(er)dagopvang
- buitenschoolse opvang

“Omdat 't leuk is dat je samenwerkt en samen bent en wat leert. En ik vind dieren gewoon leuk.”

Leerling

Projectpartners:

Stichting Brede Onderwijs-Zorg, bestaande uit: Stichting Agora, SPIRIT, Bureau Jeugdzorg, Organisatie Zaanse Kinderopvang, Stichting Orion, Stichting Welsaen, gemeentes Amsterdam en Zaanstad, Provincie Noord Holland, Hogeschool Utrecht, Wageningen UR- PRI, HAN, VU, Fontys, TransForum, agrarische ondernemers.

Projectleider:

Yvon Schuler, Orgyd in opdracht van Hubert de Waard, voorzitter bOZ en adj. directeur Agora

